

ΝΥΜΦΑΙΑ Η ΛΕΥΚΗ

(NYMPHAEA ALBA)

Τὸ ὑδροβίον ταῦτο καὶ παλαιότες φυτὸν ὑπάρχει εἰς τὴν κλάσιν τῶν Νυμφαιοειδῶν (Nymphaeaceae) καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν Νυμφαιομόρφων (Nymphaeales), φέρει ῥίζωμα ὑπογείως διακλαδούμενον, ἐξ οὗ λαμβάνουσι τὴν ἀρχὴν τῶν κυλίσκων ἢ μᾶλλον μίσχων ἐπιμήκει, ὧν ἕκαστος ἀπολήγει κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος εἰς φύλλον μέγα, στρογγύλον, καρδιόσχημον, μετ' ἀνत्यος τριχείας καὶ ἀκεραίας. Τὰ ἀνθή του εἰσὶ λευκά, μέγιστα καὶ μονήρη, ἐπιπλέουσι δὲ στηριζόμενα ἐπὶ ἰσομεγέθων τοῖς μίσχοις ποδίσκων· ὁ κέλυξ φέρει 4 σέπαλα, ἐλεύθερα, ποώδη ἢ ἑγχροα. Τὰ πέταλα τῆς στεφάνης εἰσὶ λευκότερα, 15 περίπου τὸν ἀριθμὸν, διχτεταγμένα κατὰ δύο τοῦλάχιστον σειράς, καθ' ὅλην τὴν ἐξωτερικὴν καὶ κατωτέραν ἐπιφάνειαν τῆς ωοθήκης· τὰ ἐσώτερα εἰσὶ βραχύτερα καὶ φαίνονται βαθμηδὸν μεταμορφούμενα εἰς στήμονας, οἵτινες εἰσὶ πολυάριθμοι καὶ ὑπόγυνοι· φέρει στίγμα ἐπιφύεον τῇ ωοθήκῃ, καὶ καρπὸν λίαν πρηνεφερῆ κωδίκ. Μήκωνος.

Ἡ λευκὴ Νυμφαία οὖεται πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐν ταῖς λίμναις· εὗρον δ' αὐτὴν καὶ ἐπὶ λιμναζόντων πηγαίων ὑδάτων εἰς τὰς πέριξ τοῦ Αἰτωλικοῦ πεδιάδας. Ἀνθὴ δὲ ταύτης ὥραία συνέλαξε πρὸ τριετίας ὁ κ. Θ. Χελδράκης ἐν τῇ Αὐσιμαχίᾳ λίμνῃ τοῦ Ἀγρινίου παρὰ τῆς γεφύρας τοῦ Ἀγαλοκάστρου πρὸς τοὺς Μύλους, ἐνθα κοινῶς καλεῖται Πλατομανδύλα. Ἐν τῇ λίμνῃ δὲ τῶν Ἰωαννίνων καλεῖται κοινῶς Νούφαρο, ἐκ τοῦ Ἀραβικοῦ, ὅπερ ἄγνωστον πότε καὶ πῶς πρὸς ἡγήθη.

Ἡ Νυμφαία ἐκλήθη οὕτω καθὼς φυτὸν ἀνῆκον ἢ ἀσπερωθὲν εἰς τὰς νύμφας, τὰς κατωτέρας δὲ ἡλ. ἐκείνας θεότιτας, ὧν ἡγεμὼν ἢ ἀρχηγὸς ἔθεωρεῖτο ὁ Ποσειδῶν φέρων καὶ τὸ ἐπίθετον Νυμφαγέτης· εἶναι φυτὸν καλλωπισμοῦ ζωγραφικώτατον, καὶ καλλίστην παρέχει ἐντύπωσιν ἐν καιρῷ τῆς ἀνθώσεως. Θάλλει ἐπὶ τῶν γαληνίων ὑδάτων τῶν λιμνῶν ὡς τὸ Λεῖριον ἐπὶ τῶν ἀνθώνων μας· δὲν ἔχει μὲν τὴν εὐωδίαν ἐκείνου, εἶναι ὁμῶς ὑπερτέρως κατὰ τὸ μέγεθος, τὸ σεμνοπρεπὲς κάλλος καὶ τὴν παρθενικὴν λευκότητα τῶν ἀνθῶν τῆς, κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν κανονικὴν διάταξιν τῶν πετάλων τῆς καὶ τέλος κατὰ τὴν πληθὺν τῶν στημόνων τῆς, ὧν τὸ κίτρινον χρυσοειδὲς χρῶμα ἐπαυξάνει τὴν τῆς στεφάνης καλλονήν.

Τὰ ἀνθή τῆς φαίνεται νὰ ἔχωσι νάρκωτικὴν τινὰ καὶ κατευναστικὴν ἰδιότητα. Πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἀπεδίδετο εἰς ταῦτα καὶ ἀντιαφροδισιακὴ τις ἐνέργεια, δι' ἣν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐγένετο χρῆσις αὐτῶν ὑπὸ τῶν μοναχῶν ἐν τοῖς Μοναστηρίοις πρὸς περιστολὴν τῶν ἀφροδισίων ὁρέ-

ξεων, καὶ ὡς δαΐσχυρίζοντο, πρὸς ἐντελῇ κατάργησιν τῆς γενετησίου ὁρμῆς. Ἀλλ' ἐκ τῆς πείρας ἀπεδείχθη ὅτι οἱ εὐσεβεῖς μοναχοὶ ἠπατῶντο μεγάλως· τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ἀπεμακρύνοντο τοῦ σκοποῦ, ἐν ἐπεδίωκον, καθόσον ἡ νηστήσιμος τροφή, ἣν παρεῖχεν εἰς αὐτοὺς ἡ ἄγρα τῶν λιμνῶν τῶν, ἐπηύξανε τοὺς πειρασμούς, οὓς οὗτοι προσεπῆθουν γ' ἀπομακρύνωσι διὰ τῆς Νυμφαίας· καθότι οἱ ἰχθύες, ἐκτὸς τῶν ἐλαιωδῶν αὐτῶν συστατικῶν, περιέχουσι καὶ ἱκανὴν ποσότητα φωσφόρου, οὗτινος ἡ Ἀφροδισιακὴ ἐνέργεια καθιστᾷ τοὺς ἰχθυοφαγοῦντας λαοὺς λίαν γονίμους, ὡς τοῦτο παρετηρήθη εἰς τοὺς κατοικοῦντας τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς καὶ τρεφομένους τὸ πλεῖστον δι' ἰχθύων. Ἐν τῇ μικρᾷ δὲ νήσῳ τοῦ Αἰτωλικοῦ, οὗτινος οἱ κάτοικοι εἰσὶ κατ' ἐξοχὴν ἰχθυοφάγοι, κατὰ μὲν τὴν ἐπίσημον ἀπογραφὴν τοῦ ἔτους 1870 οἱ κάτοικοι ἠριθμοῦντο εἰς 3089, κατὰ δὲ τὴν τοῦ ἔτους 1879 εἰς 4211 ἦτοι ἐν διχαστήματι ἐννέα ἐτῶν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν αὐξήσῃ κατὰ 36 περίπου τοῖς 10, ἄνευ προσθέτου ἐγγραφῆς ξένου τινος ἢ ἑτεροδημότου· καταπληκτικὴν δὲ τοιαύτην γονιμότητα οὐδεὶς ἕτερος δῆμος τοῦ Κράτους παρουσιάζει.

Παρά τῶν Σινῶν ἐγένετο τὸ πρῶτον γνωστὸν ὅτι ὅπου ἡ Νυμφαία φύεται ἐν ἄφθονίᾳ, ἐκεῖ οἱ ἰχθύες εἰσὶν ἐξησφαλισμένοι ἀπὸ τῆς ἀδδηφάγου ἐνυδρίδος.

Ἐὰν ἤδη λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ Νυμφαία φύεται συνήθως εἰς λίμνας, ἐν αἷς ὑπάρχει ἄφθονία ἰχθύων, ὣν τὴν διεγερτικὴν ἰδιότητα πρὸ μικροῦ ἐμνημονεύσαμεν, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι εἰς τὸ ὅραϊον τοῦτο φυτὸν ἀπέδωκαν ἀνέκλιθεν ἀντιαφροδισιακὴν ἐνέργειαν ἀκολουθοῦντες ἴσως τὸ ἱατρικὸν ἀξίωμα, *Ubi morbus ibi remedium*, τουτέστιν ὅπου ἡ νόσος ἐκεῖ καὶ τὸ φάρμακον.

Οἱ μίσχοι τῶν φύλλων τῆς Νυμφαίας ἔχουσι μῆκος ἐνὸς μέχρι δύο καὶ ἐπέκεινα μέτρων· ἐν τῇ ἐγκαρσίᾳ αὐτῶν διατομῇ φαίνονται πολυάριθμα ἠθμοειδῆ τρήματα διήκοντα καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτῶν ἐν εἴδει τριχοειδῶν σωληναρίων· προέρχονται δὲ ταῦτα ἐκ τῆς ἐν μέρει ἀπορροφήσεως τοῦ ἐν αὐτοῖς κυψελώδους ἱστοῦ· τοὺς μίσχους τούτους χρησιμοποιοῦσιν οἱ ἐν τῇ λίμνῃ Λυσιμαχίᾳ ἄλμεις ὅπως καταστήσωσι τὸ πρὸς πόσιν ὕδωρ αὐτῶν διαυγές καὶ δροσερὸν ἐν καιρῷ τοῦ θέρους· θέτουσι τὸ ἐν ἄκρον τοῦ μίσχου ἐντὸς τοῦ ὕδατος, τὸ δ' ἕτερον ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ οὕτως ἀναρροφῶσι τὸ δι' αὐτοῦ ἀνερχόμενον ὕδωρ διαυγές καὶ δροσερὸν.

ὑπὸ τὰ φύλλα τῆς λευκῆς Νυμφαίας διακτιῶνται συνήθως πολυπληθὴ κογχύλια τῶν γλυκέων ὕδατων, ἅτινα καταβιβρώσκοντα τὰ φύλλα ἐναπολείπουσι τὰς κιτρίνας ἐκείνας καὶ διαφανεῖς κηλίδας, αἷς συχνάκις παρατηροῦμεν κατὰ τὴν ἀνωτέραν αὐτῶν ἐπιφάνειαν. Περὶεργον παρατήρησιν ὡς πρὸς τὴν πρόγνωσιν τῆς θερμοκρασίας τοῦ ἐπιόντος χειμῶνος μᾶς παρέχει ἡ σπουδὴ τῆς ἀναπτύξεως τῶν φύλλων. Τὰ λίαν μακρόμισχα φύλλα

τῆς Νυμφαίας ἐξέρχονται κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ φθινοπώρου ἐκ τῶν μεμονωμένων φολίδων, ἃ παρκτηροῦμεν κατὰ τὴν ἀνωτέραν ἐπιφάνειαν τοῦ ῥιζώματος διατελοῦσι δὲ ἀνκνάπτυντα καὶ σχεδὸν δεδιπλωμένα καθ' ὅλην ταύτην τὴν ὥραν τοῦ ἔτους καὶ καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα· ἐγγίζοντος ὁμοῦ τοῦ ἔαρος ἄρχονται νὰ μεγαθύνωνται καὶ νὰ ἐξαπλώνονται· ὁ δὲ μίσχος τῶν ὁ μόλις τὸ πρῶτον διακρινόμενος ἐπιμηκύνεται τότε καὶ ἀνέρχεται βαθμῆδόν πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος, καθ' ὅσον προβάλλει καὶ ἡ θερμότης· ἐκ τῆς ἐλαχίστης ὁμοῦ ψύξεως ἀναστέλλεται ἡ πορεία τῶν, ἕως οὗ τέλος ὀριστικῶς ὑπερισχύσῃ ἡ θερμότης, καὶ τότε τὰ φύλλα ἀνελίσσόμενα σχηματίζουσιν ὠραίους τάπητας, ἐφ' ὧν μετέπειτα κυματίζουσι μεγαλοπρεπῶς τὰ ἄνθη. Ἐν Γαλλίᾳ παρατηρήθη ὅτι ἂν κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον ἡ Νυμφαία ἐκλείψῃ ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων, τούτῳ ὅπερ συνήθως συμβαίνει κατὰ τὸν Ὀκτώβριον, εἶναι σημεῖον ὅτι ὅσον οὐπω ἄρχονται τὰ φύλλα, καὶ ὅτι ταχέως θὰ ἐπέλθῃ ὁ χειμῶν, ὅστις ἔσεται ὀρμύς καὶ διαρκής.

Τὰ φύλλα τῆς Νυμφαίας εἰσὶν ἄσπρα, τὰ ἄνθη τῆς ἔχουσιν ὁσμὴν δυσάρεστον· ἡ δὲ ῥίζα περιέχουσα μεγάλην ποσότητα ἀμύλου ἀναμειγμένην μετὰ τινος ναρκωτικοῦ ὀρμῆος στοιχείου, ἐστὶ ναυτιώδης, ὑπόπικρος καὶ στυφὴ τὴν γεῦσιν. Ταύτης αἱ ἱκματικαὶ ιδιότητες δὲν εἶναι εἰσέτι καλῶς ἐξηκριβωμένοι· θεωρεῖται δὲ ὑπό τινων μὲν ὡς στυπτικὸν φάρμακον, παρ' ἄλλων δὲ ὡς ἐκφοινίσσον· τινὲς μάλιστα συγγραφεῖς ἰσχυρίζονται ὅτι καὶ διαλείποντας πυρετοὺς ἐθεράπευσαν διὰ τῆς ἐπιθέσεως τεμαχίων προσφάτου ῥίζης ἐπὶ τοῦ πέλματος τῶν ποδῶν.

Ἐν τῇ ἰατρικῇ γίνεται χρῆσις τῆς ῥίζης εἰς ἀφέψημα. Ἐκ δὲ τῶν ἀνθέων παρασκευάζεται τὸ σεράπιον τῆς Νυμφαίας θεωρούμενον ὡς μαλακτικόν, καταπραϋντικὸν καὶ ἀντιχοροδισιακόν.

Ἡ Νυμφαία πολλαπλασιάζεται λίαν εὐκόλως· πρὸς τοῦτο δὲ ἀρκεῖ μόνον νὰ ῥίψωμεν ἐπὶ τῶν ἡρεμούντων ὑδάτων ἓνα ἢ πολλοὺς ἐκ τῶν ὠρίμων καρπῶν τῆς, ὧν τὰ σπέρματα κατεργόμενα εἰς τὸν πυθμένα τῆς λίμνης ἢ τοῦ ῥύακος βλαστάνουσι· τὸ δ' ἐπόμενον ἔτος δίδουσι καὶ ἄνθη· ἀκολούθως πληθύνεται ἂφ' ἑαυτῆς καὶ ἐν δικστήματι ὀλίγων ἐτῶν καλύπτει ἅπασαν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος μέχρι τῆς ὀχθῆς.¹

Ἐν Αἰτωλικῷ τὴν 8ην Ἀπριλίου 1883.

Γ. Παρλαπῆς, ἰατρός.

¹ Ἀνεκρινώθη ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 28 Ἀπριλίου τοῦ φυσιογνωστικοῦ τμήματος.